

Postadres: Postbus 770
3800 AT Amersfoort
Bezoekadres: Ontmoetingskerk
Zuilestein 1
6714 CA Ede
Telefoon: 06 31 684 729
E-mail: synode@gkv.nl
Internet: www.gkv.nl

De Theologische Universiteit, de synode en de kerken - een eenvoudige weergave van de verantwoordelijkheden -

De Theologische Universiteit in Kampen is de school van de kerken. De Generale Synode heeft daarvoor verantwoordelijkheid. Maar op welke manier ziet de Generale Synode erop toe dat er in Kampen gereformeerd onderwijs wordt gegeven? En hoe kun je als gemeentelid of kerkenraad bezwaar maken tegen wat een hoogleraar schrijft?

Van verschillende kanten werd die vraag gesteld aan de synode van Ede 2014. Het klonk in brieven van kerkenraden, in het Appel dat door 1541 kerkleden was ondertekend en het kwam terug in de vermaningen van de zusterkerken in het buitenland. Er bleek misverstand en sommigen hadden de ervaring dat ze van het kastje naar de muur gestuurd werden. Was hierover duidelijkheid te geven?

Het moderamen van de synode kreeg de opdracht een toegankelijk document te publiceren waarin één en ander zo helder mogelijk is beschreven: de verantwoordelijkheden m.b.t. het gereformeerde karakter van de TU en het toezicht op docenten en onderzoekers.

Ander bestuursmodel TU

Het bestuursmodel van de TU is veranderd. Er is niet meer de eenvoudige structuur van een jaar of twintig geleden. Toen hadden deputaten-curatoren, aangesteld door de synode, het bestuur over de TU. Maar de Nederlandse wetgeving over het wetenschappelijk onderwijs is veranderd. Alle universiteiten moeten eenzelfde bestuursmodel hebben. Alleen zo blijft de universiteit door de overheid erkend. Dat is nodig, omdat studenten anders geen erkende diploma's kunnen behalen en ook geen studiefinanciering krijgen. Voor de duidelijkheid: dit staat los van de vraag of de TU (gedeeltelijk) financiering van de overheid krijgt. Ook zonder die financiering was een nieuw bestuursmodel nodig.

Er is nu een bestuursmodel met een College van Bestuur en een Raad van Toezicht. Daardoor is er aan de ene kant meer afstand gekomen tussen de TU en de synode, dus ook tussen de TU en de kerken. Aan de andere kant is er juist een Curatorium ingesteld (in een andere functie dan eerst) om de band tussen TU en synode/kerken te versterken.

Het College van Bestuur (CvB) is het bevoegde gezag binnen de TU. Het is verantwoordelijk voor het totale beheer en beleid, ook voor het toezicht op de hoogleraren en docenten. Dit College van Bestuur wordt benoemd door de Raad van Toezicht.

De Raad van Toezicht (RvT) ziet toe op het beheer en beleid van het CvB, en dus ook op het gereformeerd karakter van onderwijs en onderzoek. Deze raad wordt benoemd door de synode en legt, net als ieder deputaatschap, aan de synode verantwoording af. Op deze manier is het kerkelijke toezicht op de TU vastgelegd.

Het Curatorium is een commissie van de RvT; het adviseert gevraagd en ongevraagd over het wetenschappelijk niveau van de TU, over het gereformeerde karakter ervan en over het afwijzen van alles wat met Gods Woord en de gereformeerde confessie in strijd is. Het Curatorium (vier predikanten en twee wetenschappers van een andere universiteit) wordt ook benoemd door de synode.

Toezicht op docenten

Wie ziet er nu op toe dat hoogleraren en andere docenten of onderzoekers in hun werk blijven bij de grondslag van de TU: het Woord van God en de gereformeerde belijdenis? Dat is vooral de taak van het College van Bestuur. Het curatorium adviseert het CvB hierover.

Het CvB heeft gesprekken met docenten en onderzoekers. Als er aanleiding voor is, kan een nadere verantwoording worden gevraagd. Desnoods kan het CvB maatregelen nemen tegen een docent of onderzoeker. In het uiterste geval volgt er gedwongen ontslag.

Als het gaat om iemand die benoemd is door de synode, kan het CvB aan een synode voorstellen om hem te ontslaan. De beslissing ligt dan bij de synode.

Docenten en onderzoekers die niet door de synode maar door het CvB zijn benoemd, worden door het CvB ontslagen (alle gewone hoogleraren en de docenten met een vaste aanstelling voor minstens 60% worden door de synode benoemd en ontslagen; anderen door het CvB).

Het initiatief voor zo'n maatregel (tot en met ontslag) vanwege afwijking van de belijdenis wordt, als het goed is, genomen door het College van Bestuur zelf. Maar als het CvB dit niet doet, kan ook het Curatorium aan de bel trekken, of de Raad van Toezicht. Zij kunnen niet zelf maatregelen nemen, maar wel het CvB oproepen dit te doen. Wanneer het CvB zo'n oproep naast zich neer zou leggen, komt zo'n zaak bij de synode. Want het CvB en de RvT en ook het Curatorium rapporteren aan de synode. Dan zal de synode hierover een uitspraak kunnen doen.

Bezwaar maken tegen een docent

Kun je als gemeentelid of kerkenraad ook bezwaar maken tegen wat een hoogleraar of andere docent zegt of schrijft? Uiteraard ga je dan eerst met de betrokkene in gesprek. Ook als het gaat om iets dat publiek geschreven of gezegd is. Levert dat geen overeenstemming op, dan kun je je bezwaar neerleggen bij het College van Bestuur. De regel is dat je dat uiterlijk binnen een jaar doet.

Het CvB vraagt advies van het Curatorium en neemt een beslissing. Als het bezwaar wordt afgewezen, zal het CvB dat uitleggen aan wie het bezwaar had ingediend. In het uitzonderlijke geval dat het CvB tot een ander oordeel komt dan het Curatorium of de RvT, komt dit via hun rapportage op de tafel van de synode.

Een afgewezen bezwaar voorleggen aan de synode

Wat zijn je mogelijkheden als je bezwaar tegen een docent of onderzoeker is afgewezen door het College van Bestuur? Of als er geen antwoord op je bezwaren komt? Het CvB, en ook de RvT met het Curatorium, brengen verslag uit aan de Generale Synode. Deze verslagen zijn openbaar en worden op tijd gepubliceerd. Alle kerkenraden hebben gelegenheid om op die rapporten te reageren. Als reactie op dat rapport kan een kerkenraad de synode vragen om uit te spreken dat een bezwaar tegen een docent ten onrechte is afgewezen. Een kerkenraad kan de synode voorstellen om bij het CvB aan te dringen op maatregelen tegen een docent of onderzoeker. Ook kan de synode, als het nodig is, het CvB of de RvT erop aanspreken als bezwaren niet goed beantwoord worden.

Net als bij andere deputaten-rapporten hebben 'gewone' gemeenteleden niet de mogelijkheid om zelf de synode aan te schrijven. Zij kunnen vragen aan hun kerkenraad om dit te doen. De synode is namelijk een vergadering van kerken, niet de ledenvergadering van een vereniging.

Wanneer een synode meent dat er inderdaad maatregelen nodig zijn tegen een docent of onderzoeker, kan zij

dat niet altijd zelf doen. Iemand die niet door de synode is benoemd, kan ook niet door de synode worden ontslagen. De synode kan 'slechts' oordelen dat het College van Bestuur ten onrechte geen maatregelen genomen heeft. In een gezonde situatie zal het CvB dit dan vervolgens wel doen.

Direct bezwaar maken bij de synode?

Wie direct aan de synode vraagt om uit te spreken dat een docent of onderzoeker buiten de grondslag van Schrift en belijdenis gegaan is, zal geen gehoor vinden. De enige juiste weg (na gesprek met de betrokkene zelf!) is het indienen van een bezwaar bij het College van Bestuur. Alleen langs die weg kan het bezwaar eventueel ook ter beoordeling aan de synode voorgelegd worden.

Wetenschappelijke vrijheid voor een Universiteit

Onze kerken hebben tientallen jaren geleden al gekozen voor een wetenschappelijke opleiding met erkenning door de overheid. K. Schilder zette zich al in voor het promotierecht: aan de school der kerken moesten algemeen erkende wetenschappelijke titels behaald kunnen worden. Daarbij past het om het wetenschappelijke debat aan te gaan met theologen uit heel andere richtingen. Met hen sta je vaak niet op de grondslag van de gereformeerde belijdenis. Dan moet je ook argumenten en methoden gebruiken die door hen erkend worden. Daarom, en door het vakwetenschappelijk niveau, zal de taal en de argumentatie in zulke publicaties vaak anders zijn dan wat binnenkerkelijk voor een breed publiek geschreven wordt. Om te kunnen zijn wat de kerken willen, een erkende universiteit met betekenis voor theologie-beoefening wereldwijd, moet aan docenten en onderzoekers die wetenschappelijke vrijheid worden toevertrouwd. Zelf staan ze daarbij op het fundament van Schrift en belijdenis. Ze binden zich daar ook aan, door ondertekening van het bindingsformulier. Vanuit die basis gaan zij het debat aan met andere theologen op een wetenschappelijk verantwoorde manier.

Dankbaar zijn en kritisch blijven

We mogen God dankbaar zijn voor de enorme rijkdom van een gereformeerde universiteit. Altijd al hebben we als kerken het belangrijk gevonden dat aanstaande predikanten een universitaire opleiding krijgen. De TU heeft een goede plek binnen de theologie-beoefening in Nederland en wereldwijd. Er wordt op wetenschappelijk niveau onderzoek gedaan en er worden nieuwe theologen opgeleid. Docenten en onderzoekers willen hun werk doen in gebondenheid aan Gods Woord en in trouw aan de belijdenis. Laten we hun het vertrouwen geven dat zij dat inderdaad doen. Tegelijk moeten we kritisch mee blijven kijken hoe de theologie-beoefening in Kampen richting kiest en houdt. Ook in Kampen zijn mensen aan het werk. Trouw aan Gods Woord is nooit vanzelfsprekend. Daarom zijn er de instrumenten van CvB, RvT en Curatorium ingesteld, en is er de mogelijkheid van bezwaar. Zo dragen we samen als kerken verantwoordelijkheid, biddend en dankend.

voor het moderamen van de GS Ede 2014,
R.J. Vreugdenhil, scriba II

Wat hierboven beschreven is, is formeel vastgelegd in het Statuut van de Theologische Universiteit van de Gereformeerde Kerken in Nederland (Acta GS Harderwijk, bijlage 6.3; ook beschikbaar op de site van de TU te Kampen)